

Отже, світовий досвід інклюзій, виправданий часом та підтверджений позитивними результатами, свідчить – Україна на вірному шляху.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар В. Особливості дітей з особливими потребами: пошуки та перспективи.
2. Ворон М.В., Найда Ю.М. Інклюзивна освіта: українські реалії // “Підручник для директора”, видавництво “Плеяди”, червень, 2006.
3. Колупаєва А. Інтегративні тенденції в освіті дітей з особливими потребами / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: А.А. Колупаєва, Ю.М. Найда, Н.З. Софій та ін.: За заг. ред. Л.І. Даниленко. – К., 2007. – 128 с.
4. Створення ресурсних центрів. Посібник для батьків дітей з особливими освітніми потребами. – Всеукраїнський фонд “Крок за кроком”. – К.: ФОП П.М. Придатченко, 2007. – 216 с
5. Як досягати змін: Посібник для батьків і педагогів з обстоювання та захисту прав дітей з особливими освітніми потребами та громадської діяльності. – Всеукраїнський фонд “Крок за кроком”. – К.: ФОП П.М. Придатченко, 2006. – 140 с.

УДК 37.014.3

О.Б. Полєвікова

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті висвітлено міжнародну діяльність Херсонського державного університету в контексті співпраці з Єв.Фрѐбельсеминаром (м.Кассель, Німеччина) щодо формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу в умовах глобалізації.

In the article international activity of the Kherson state university is reflected in the context of collaboration with Ev.Frobelseminar (Cassel, Germany) in relation to forming of professional competence of preschool educational establishment educator in the conditions of globalization.

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток України, тенденції євроінтеграції, світові процеси глобалізації та інформатизації суспільства визначають нові напрями і пріоритети розвитку освітньої галузі. Обговорення проблеми “освіта в умовах глобалізації” здебільшого відбувається у технологічному аспекті з точки зору формування і розвитку єдиного міжнародного освітнього середовища, вирішення таких завдань, як уніфікація вимог до національних систем освіти і стандартизація технологій навчання, управління знаннями в умовах глобалізації і конвергенції освітніх ринків. Безумовно, вплив глобальних політичних, економічних і соціальних трансформацій на систему освіти країн Східної Європи приводить до здійснення проектів покращення форм і змісту освіти, зміни світогляду педагога. У зв’язку з інтеграційними освітніми тенденціями та модернізацією системи освіти проблема адекватного осмислення зазначених процесів набуває особливої актуальності в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розгляд філософських засад систем європейської освіти здійснюється у фундаментальних працях Б.С.Гершунського, О.П.Огурцова, В.В.Платонова. Сучасна європейська освіта постає як система раціональних способів впливу на особистість відповідно до соціально значущих цілей у працях М.Я.Басова, П.П.Блонського, С.А.Шапіро, П.П.Лазурського, К.А.Шварцман, В.Д.Шадрікова, Б.І.Ладижець, В.Розіна, Б.Гершунського. Аналіз і оцінка стану розвитку освітньої сфери в Україні, проблем та їх причин, рекомендації і досвід реформування української освіти за роки незалежності країни міститься у працях національної фахової освітянської еліти, міністрів освіти різних років І.Зязюна, П.Таланчука, М.Згуровського, В.Кременя, С.Ніколаєнка, І.Вакарчука, визнаних фахівців академічних кіл В.Андрущенко, В.Брюховецького.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, досліджень конкретних аспектів діяльності вищих закладів освіти України на шляху до впровадження транснаціональної освіти в умовах глобалізації відчутно недостатньо, хоча проблема інтеграції сучасних освітніх систем Європи та світу є надзвичайно актуальною.

Мета статті: висвітлення міжнародної діяльності Херсонського державного університету в контексті співпраці з Єв.Фрйобельсемінаром (м.Кассель, Німеччина) щодо формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наші дні і за рубежом, і в Україні спостерігається неухильне зростання інтересу до глобалізаційної тематики. І в нас, і на Заході вже стало загальноновизнаною істиною, що глобалізація є визначальною особливістю сучасного соціального життя. У самому абстрактному вигляді американський учений Е.Гідденс визначає її як “взаємозалежність без диференціювання часу і місця” [1].

Для нашого дослідження важливим є твердження А.Кузьмінського: “Глобалізація – це тенденція до єдності світу і загострення в цивілізованих рамках конкуренції між державами-націями... Держава матиме успіх тоді, коли її громадяни виявляться здатними до спілкування зі світом” [3: 82]. У площині цього визначення і розглядатимемо багатоаспектність міжнародних зв'язків Херсонського державного університету (ХДУ) з освітніми установами Німеччини, які здійснюють підготовку фахівців галузі дошкільної освіти.

Співпраця факультету дошкільної та початкової освіти ХДУ з Єв. Фрйобельсемінаром німецького міста Касселя тривають з початку акредитації та науково-методичного забезпечення з 2004 року нової спеціальності “Дошкільне виховання”.

Німецький педагог Фрідріх Фрйобель (1782-1852) відомий в історії педагогіки як автор оригінальної системи суспільного дошкільного виховання, засновник дитячого садка як закладу для виховання дітей дошкільного віку [4: 446].

Послідовник Й.-Г.Песталоцці, за своїми філософськими поглядами Фрйобель був ідеалістом, для якого етичне виховання дітей було основою для створення майбутнього суспільства без зла і насильства. Німецьким ученим були детально розроблені і визначені за обсягом теоретичні методики з виховання окремо взятої позитивної якості дитини, що передбачали формування практичних навичок у процесі проведення рухомих і розвивальних ігор. Утілювати ж їх у життя повинні були спеціальні виховательки, яких Фрйобель лагідно називав “садівницями”. Установи, що були покликані здійснювати дошкільне виховання дітей, існують у Німеччині з 1837 року. Назва “дитячий садок” виникла завдяки Фрідріху Фрйобелю 1940 року [4: 90].

Система німецького педагога набула широкого розповсюдження в багатьох країнах світу. Основоположниця української дошкільної педагогіки, просвітителька, визначна громадська та державна діячка України Софія Федорівна Русова 1871 року заснувала в Києві перший український дитячий садок, а з 1914 року читала курс дошкільного виховання у Фрйобелівському інституті [2: 116].

Ф.Фрйобель уперше в історії дошкільної педагогіки дав цілісну, методично детально розроблену, оснащену практичними рекомендаціями систему суспільного дошкільного виховання. Він немало сприяв виділенню дошкільної педагогіки в самостійну галузь знань.

Аналіз змісту наукової спадщини Фрідріха Фрйобеля підтверджує його приналежність до когорти визначних педагогів, фундаторів дошкільної педагогіки, сподвижників педагогічної думки XIX століття. Водночас вивчення творчого доробку вченого доводить співзвучність його ідей із сьогоdnішніми концептуальними положеннями національної системи освіти, національно-громадянського виховання підростаючого покоління, що відповідає потребам сучасного державного будівництва в Україні.

У цьому контексті співпраця Херсонського державного університету з Єв.Фрйобельсемінаром є надзвичайно актуальною. До спільної діяльності в умовах Болонського процесу залучені пан Екегард Цюльке – директор, пані Гізела Даннеман –

заступник директора, пан Вінфрід Морлок – викладач Єв.Фрьобельсьсемінару; пані Хайдрун Лахніт – завідувач дитячого садка при Єв.Фрьобельсьсемінарі; пані Юліане Гербер – викладач, відповідальна за міжнародні зв'язки Єв.Фрьобельсьсемінару.

Результатом обговорення дискусійних питань є здійснення порівняльного аналізу кредитно-модульного аспекту навчальних планів з метою створення мобільної системи стажування студентів у дошкільних закладах Касселя та Херсона; початку взаємовигідного обміну фахівцями психолого-педагогічних галузей знань.

Наприкінці 2008 року викладачі факультету дошкільної та початкової освіти у складі декана факультету професора Петухової Л.Є., заступника декана з навчальної роботи доцента Денисенко В.В., завідувачів кафедр початкової освіти – доцента Гриценко І.В. та дошкільної освіти – доцента Полєвікової О.Б. мали змогу пройти наукове стажування в Німеччині.

Спочатку викладачі факультету за дистанційною формою вивчали та аналізували навчальні плани, робочі програми вищого педагогічного навчального закладу м.Касселя, готували мультимедійні презентації дисциплін “Історія дошкільної педагогіки”, “Дошкільна лінгводидактика”, “Дошкільна педагогіка”, які запропоновано для викладання німецьким студентам під час запланованого обміну викладачами.

Протягом 10 днів тривала ділова поїздка делегації Херсонського державного університету до Німеччини.

На засіданні “круглого столу” в м. Бад-Бланкенбург було уточнено програму стажування викладачів ХДУ. В Кальхау відбулася творча зустріч делегації з директором та викладачами вільної Фрьобелівської школи, екскурсія до музею Фрідріха Фрьобеля та відвідування занять в дитячому садку; в м.Рудольштадт – ділова розмова з паном Екегардом Цюльке – директором, пані Юліане Гербер – викладачем, відповідальною за міжнародні зв'язки Єв.Фрьобельсьсемінару. В музеї Фрідріха Фрьобеля м. Бад-Бланкенбург педагоги з України взяли найактивнішу участь у практичних заняттях, проведених за методикою німецького вченого; дізналися, як шанують пам'ять засновника дитячих садків мешканці міста Веймар. У супроводі пані Гізели Даннеман викладачі факультету дошкільної та початкової освіти відвідали в Обервайсбасі будинок-музей, у якому народився Фрідріх Фрьобель, де з'ясували передумови особистісного зростання німецького педагога.

У Тюрінгії фахівці ХДУ в галузі дошкільної та початкової освіти мали змогу ознайомитись із досвідом упровадження ідей Ф.Фрьобеля в Японії, Данії, Великобританії, Марокко. У Фрьобельсьсемінарі (м.Кассель) у рамках переговорного процесу між викладачами Німеччини та України колеги зацікавлено сприймали доповідь проф. Петухової Л.Є. щодо втілення нових проєктів з питань обміну викладачами та студентами в аспекті дошкільної педагогіки, пропозиції доц. Денисенко В.В. щодо спецкурсів, які пропонуються студентам Фрьобельсьсемінару викладачами факультету дошкільної та початкової освіти, дискутували з питань створення нових спеціалізацій з превентивної педагогіки, політехнічного виховання та соціалізації дитини дошкільного віку.

Також викладачі ХДУ відвідали лекцію пана Вінфріда Морлока в університеті м.Касселя з порівняльної педагогіки, відповіли на запитання студентів щодо пріоритетів дошкільної освіти в Україні.

У музеї братів Грімм під час розмови з директором паном Бернардом Лазером проф.Петухова Л.Є. презентувала творчу роботу студентки 371 групи факультету дошкільної та початкової освіти Афанасієвської Юлії, присвячену вивченню на Україні творів німецьких учених-лінгвістів.

Результатом домовленостей ректора університету проф. Ю.І.Беляєва, проректора з науково-педагогічної роботи, інформаційних технологій, міжнародних зв'язків Херсонського державного університету проф. О.В.Співаковського та стажування стало створення на базі ХДУ наукового осередку Міжнародного Фрьобельтовариства, штаб-квартира якого знаходиться в столиці Великобританії, де 2010 року відбудуться ювілейні урочистості з приводу вшанування пам'яті видатного педагога.

Інновацією для роботи факультету дошкільної та початкової освіти буде введення спецкурсу з питань Фрєобель-педагогіки, мас-медіа в дошкільній освіті.

За ініціативи декана факультету проф. Петухової Л.Є. рекомендовано розпочати роботу зі створення музею іграшки на базі кабінету дошкільної освіти.

Кафедра дошкільної освіти проводить систематичну роботу з підготовки студентів спеціальності “Дошкільне виховання” до проходження практики у Євангельському Фрєобельськемінарї. Систематично відбуваються засідання Лінгвістичного клубу, роботою якого керує викладач кафедри Сорока О.Ю.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, необхідність існування єдиного освітнього середовища, значущість діалогу й взаємозбагачення наукових досліджень України та Німеччини зумовлені об’єктивними і незворотними процесами глобалізації культури, освіти й актуалізують потребу рефлексії історичного досвіду розвитку дошкільної педагогіки в контексті традицій та інновацій з метою збереження власної національної ідентичності, презентації на міжнародному рівні свого культурно-освітнього потенціалу. Саме в аналізі зазначених аспектів існування сучасного простору дошкільної освіти і вбачаємо перспективи подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Cristal D. Global Understanding for Global English // Лінгвістика и межкультурная коммуникация: Вестник Московского университета. – М., 2001. – Серия 19. – №4. – С.20.
2. Богущ А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / За ред. А.М.Богущ. – К.: Вища шк., 2007. – 542 с.
3. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч.посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
4. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: “Академвидав”, 2006. – 456 с.

УДК 37.018.2 (477.7) “18”

В.Ю. Щербина

ВПЛИВ ШЛЮБНО-СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ НА СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті розкриваються особливості шлюбно-сімейних стосунків між представниками різних національностей та народностей, що належать до різних етнолінгвістичних сімей, які населяли південний регіон сучасної України в ХІХ столітті.

The peculiarities of marriage-family relations between the representatives of various nationalities which belong to the different ethnolinguistics families, who populated the south region of contemporary Ukraine in nineteenth century are opening in the article.

Характер сучасних етнокультурних зв’язків в Україні значною мірою зумовлюється зв’язками народів у минулому, що історично склалися, рівнем їхнього соціально-економічного розвитку, природно-географічними та іншими факторами. Особливого інтересу набувають ці питання у плані співвідношення загального і національно-специфічного, збереження самобутніх рис і можливостей використання національних традицій.

Роль сім’ї в етнічних процесах полягає не тільки в природному відтворенні етносу, але і в передачі етнокультурних традицій. Одним із безперечних законів етнічного розвитку являється спілкування між представниками етносів, що здійснюється на різних рівнях.

Питання етнонаціональних особливостей виховання дітей у сім’ї в педагогічних дослідженнях вивчали М.Стельмахович, Г.Постовий, А.Говорун тощо. Деякі дослідники (зокрема варто відзначити таких учених, як: В.Наулко, О.Пономарьов, Л.Чижикова та ін.)